

SKIBE I GRØNLANDS-FARTEN

Af fhv. skibsinspektør *R. Tving*

S/S »SONJA«

Gennem en årrække blev der fra grønlandsk side fremsat ønsker om at få iværksat hvalfangst ved Grønlands kyster. Efter den store rigsdagsdelegations rejse til Vestgrønland i 1923 blev tanken endelig ført ud i livet, og i 1924 indkøbtes fangstbåden »Sonja« fra Norge.

»Sonja« var bygget i Leith i 1910 og havde nogle år været benyttet på fangstfelterne i Sydishavet. Skibet var på 127 bruttotons og havde en 300 hk. dampmaskine. Kedelanlægget var indrettet for kulfyring, og farten kunne bringes op på ca. 9 knob. I øvrigt var det udmærkede lille skib forsynet med et kraftigt hvalspil og i det hele taget indrettet for formålet.

Hvalfangsten i de vestgrønlandske farvande påbegyndtes i forsommeren 1924, og den første hval blev indbragt til kolonien Sukkertoppen, hvor m/s »Sværdfisken« som flæns- og moderskib for hvalfangeren lå parat til at aftage fangsten. Efterhånden besejledes de fleste kolonihavne fra Godhavn i nord til Julianehåb i syd. »Sonja« afleverede sin fangst til »Sværdfisken« og blev fra dette skib forsynet med kul, vand og proviant med mere.

Det første års samlede fangstresultat blev 29 hvaler. Flænsningen af disse skete under medvirken af den grønlandske befolkning, der som betaling fik kødet, og hvad der ellers kunne benyttes af hvalskrotten, efter at spækket var fjernet. Det siger sig selv, at een eller flere hvaler ved en koloni betød et såre tiltrængt og kærkomment tilskud til befolkningens kødforsyning og som hundefoder.

»Sonja« nåede hurtigt at blive grønlandsflådens populæreste skib, og der gik ikke lang tid, før en grønlandsk forfatter, Frederik Nielsen, skrev sangen: »Sonja kaligpok«, der med sit aktuelle emne og sin iørefaldende melodi hurtig blev kendt og meget benyttet overalt i Grønland. En ligelig fordeling af hvaler og kød overalt i Vestgrønland var desværre ikke mulig, fordi man nu engang måtte tage hvalerne der, hvor de fandtes, og det hændte derfor, at een koloni kun fik en enkelt eller ganske få hvaler, medens andre fik langt ud over behovet. De første år gav således et særligt rigt fangstudbytte ved Frederikshåb. Som ved al jagt var fangstlykken lunefuld, og de enkelte år varierede

Grønlanderne samler sig i deres småbåde omkring en fanget pukkellval.

Foto: R. Tving

meget i udbytte. I tiden før verdenskrigen var den største årsfangst 47 hvaler i 1926, medens der i 1939 kun blev fanget 5.

Når lille »Sonja« langsomt dampede fjorden ind med den slagside, der viste, at der var hval på slæb, så var der jubel i hele kolonien, og så tonede »Sonja kaligpok« ud over fjældene.

I slutningen af tyverne opgav man at benytte flænseskib, og »Sonja«s fangst blev nu afleveret til og behandlet ved de forskellige kolonier og udsteder, men gamle »Sonja« var stadig et af grønlanderne elsket og velset skib, savnet på de steder, som ved skæbnens ugunst ingen hvaler fik.

Under hele krigsperioden lå »Sonja« oplagt i havnen ved Sukkertoppen. Den tyske besættelse af Danmark hindrede hvalfangerbesætningens udrejse i foråret 1940. Efter krigen kom »Sonja« til Danmark og fik et tiltrængt hovedeftersyn, hvorefter skibet atter i nogle få år stationeredes i Grønland.

Imidlertid svarede skibets fart og størrelse ikke mere til tidens krav, og der blev derfor i 1950 indkøbt en anden hvalbåd fra Norge. Det var en selvfølge, at det nye skib

også måtte have det kendte og populære navn »Sonja«, men her stødte man på »kontorius« i form af en bestemmelse, der siger, at et skib ikke kan indregistreres med et navn, der allerede bæres af et andet registreret skib. At man fra tiden før nævnte bestemmelses ikrafttræden havde hævde på navnet for det gamle skib var uden betydning ved anskaffelse af nyt skib, og uheldigvis var der en lille fiskekutter fra Skagen, der også hed »Sonja«. Kutterejeren var utilbøjelig til at give afkald på navnet. Dispensation kunne ikke fås, og et forslag om at kalde den nye hvalbåd »Sonja II« blev heller ikke godkendt af myndighederne som tilstrækkelig afvigende. Altså måtte man for at bibeholde det i Grønland så yndede navn »Sonja« finde på et efternavn, og det blev så til »Sonja kaligtok«.

Gamle »Sonja« blev i 1951 solgt til en privatmand, der byggede skibet om til lastfartøj og ombyttede dampanlægget med en dieselmotor. Så vidt vides går skibet nu i hjemlig fragtfart – under et andet navn.